

Курепін В.М.

Україна, Миколаївський національний аграрний університет

ЕФЕКТИВНІСТЬ ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНЬОВАНО ПІДХІДУ У ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Так склалося, що на практики існує два підходи до навчання. При першому, нажаль, не враховуються потреби здобувачів вищої освіти: вони не мають можливості обирати (вибіркові дисципліни, а просто надається заздалегідь затверджений список; з ними не консультуються щодо змісту дисциплін або цілей навчання, вони не мають змоги коригувати тематику курсів тощо. Другий - орієнтований на молодь, розглядає їх як активних учасників, адже вони є одні з найважливіших зацікавлених сторін в освітньому процесі. З урахуванням їх потреб плануються та розробляються курси, змінюється тематика дисциплін, вносяться доповнення до освітньо-професійних програм за спеціальностями які обрали студенти тощо. Це збільшує шанси на успіх при навчанні, у тому числі і онлайн-навчанні [1].

Зрозуміло, особистісно-орієнтований підхід значно відрізняється від традиційного. Якщо перший орієнтований на викладача, то під особистісно-орієнтованим розуміють освіту, яка забезпечить розвиток та саморозвиток особистості молодої людини. При такому навчанні враховуються індивідуальні особливості як суб'єкта пізнання та предметної діяльності. Центром уваги при особистісно-орієнтованому навчанні є особистість (унікальна, цілісна), яка прагне максимальної реалізації своїх можливостей. Вона відкрита для сприйняття нового важливого для себе досвіду, здатна на усвідомлений та відповідальний вибір у різноманітних життєвих ситуаціях.

Традиційний підхід розглядає тих, хто навчається по спрощеному сприйняттю: молодь та що слухає та відповідає, а викладачі це експерти знань, які

наповнюють молодь знаннями по заздалегідь затвердженому плану. При такому підході здобувачі освіти просто реагують на зовнішні подразники [2]. У них не питають про їхній інтерес до знань, як вони хочуть навчатися, як зручніше їм сприймати інформацію, як довго вони можуть залишатися максимально зосередженими, які методи навчання їм були би більш зручнішими при здобуванні знань тощо.

Нагальна необхідність забезпечення інноваційної спрямованості педагогічної діяльності в сучасних умовах обумовлена низкою обставин, таких як:

- соціально-економічні перетворення у суспільстві, які підштовхнули до необхідності докорінного оновлення системи освіти, методології та технології організації освітнього процесу у закладах вищої освіти;
- безперервна зміна обсягу науково-технічних та гуманітарних знань, розробка та запровадження нових навчальних дисциплін, постійний пошук нових організаційних форм та методів навчання;
- ринкові відносини між закладом вищої освіти та державою, створення передумов для розвитку, як самих освітніх установ, так і майбутніх фахівців-випускників, досягнення конкурентоспроможності.

Особистісно-орієнтовані технології створюють умови для співробітництва, творчості та самоактуалізації особистості. В особистісно-орієнтованому підході досвід навчання зосереджується на молоді [3]. Розглянемо таке:

1. Навчальні дисципліни, курси мають бути розроблені відповідно до потреб молоді, яка навчається. Зручні у використанні, цікаві для навчання, мають нести нові знання, враховувати індивідуальні уподобання – такі критерії повинні закладатися при розробках дисциплін та освітніх програм навчання. Здобувачам вищої освіти, в будь якому віці (реалії часу – за робочим навчальним місцем поруч можуть сидіти здобувачі освіти віком 20-30 років, іноді тим, кому за 50) освітній процес повинен бути цікавим. Індивідуальний підхід допоможе краще сприймати текстову інформацію, можуть бути використанні цифрові технології,

інноваційні методи подання інформації [4], відео або аудіо уроки тощо. При використанні інтерактивних курсів не зайвим буде супроводження відео текстовими субтитрами або аудіозаписом (інклюзивна освіта).

2. У продовж викладання тем дисципліни мають бути зрозумілі молоді приклади реального життя, які у майбутньому допомогли їм вирішувати складні завдання сучасності, приймати управлінські рішення щодо вирішення фахових завдань за обраною професією.

3. Дозволяйте здобувачам вищої освіти самостійно розробляти контент. Завдяки різноманітним інтеграціям на платформах електронного навчання, ви можете підключити форум. Створюючи теми дисциплін, спонукайте студентів досліджувати їх, ділитися своїм досвідом та знаннями. Згодом корисні повідомлення на форумі стануть цінним ресурсом для тих хто навчається.

Зрозуміло, необхідна зміна освітньої парадигми або її суттєве перетворення [5]. Така зміна обумовлена основним протиріччям сучасної системи вищої освіти - суперечність між швидким темпом здобуття знань у сучасних умовах сьогодення та обмеженими можливостями їх засвоєння особистістю. Ця суперечність змушує викладачів відмовитися від абсолютного освітнього ідеалу (всебічно розвиненої особистості) та перейти до нового ідеалу - максимального розвитку здібностей людини до саморегуляції та самоосвіти.

Використання особистісно-орієнтованого підходу необхідно для освоєння молоддю нових навичок, здобуття інноваційних знань. На нашу думку, тільки активна участь студентів в освітньому процесі допоможе досягти цілей та виконати завдання використання особистісно-орієнтованого підходу. Цей принцип лежить в основі когнітивної та конструктивістської теорії навчання. Підхід, орієнтований на тих, хто навчається - чудовий спосіб підтримувати залучення і, таким чином, забезпечувати ефективність навчання, у тому числі і онлайн-навчання.

Розглянемо переваги особистісно-орієнтованого підходу:

а) поліпшує співпрацю між викладачем та тих, хто навчається; заохочує до спільного навчання; підтримує професійне зростання та розвиток викладача, допомагають молоді досягати їх цілей; більшість з тих хто навчається за таким підходом мають більший шанс на успіх, ніж решта;

б) поліпшує залученість; орієнтований на здобувачів вищої освіти підхід спроможний більше задовольнити основні потреби молоді; гарантує персоналізоване та зручне навчання, у тому числі і при онлайн-навчання; можливість створення інтерактивних курсів, якщо деякі студенти (особливо першокурсники) воліють дивитися відео замість читання текстів; можливість (при інтерактивному навчанні) поділу групи навчання на команди за їхніми уподобаннями. Наприклад, одна команда проходить курс із відео-уроків, а інша - з текстових.

Можливість забезпечення навчання за графіком освітнього процесу, якщо є потреба у додатковому навчанні, забезпечується зручність доступу до навчального матеріалу у створених інтерактивних курсах. Зрозуміло, при таких умовах молодь буде більш адаптована до навчання завдяки доступу до курсів не лише з ноутбуків, а й з планшетів чи мобільних пристроїв. Завдяки такій увазі до потреб студентів курси, орієнтовані на їхні потреби, забезпечуватимуть велику залученість до процесу навчання;

в) підвищує продуктивність у навчанні; безліч сценаріїв, тематичних досліджень орієнтованих на здобувачів вищої освіти; орієнтовані на молодь курси з великою кількістю захоплюючих, інтерактивних та корисних сценаріїв допомагають краще майбутнім випускникам ефективно застосовувати отримані знання та навички на первинних посадах своєї майбутньої професії;

г) орієнтоване на студентів навчання, міститиме багато прикладів із реального життя, включаючи завдання, тести, вікторини, ігри тощо; завдання, пов'язані з реальними життєвими проблемами розвивають навички вирішення проблем тощо.

На відміну від інших підходів, такий особистісно-орієнтований підхід дає набагато більше переваг. Щоб краще розуміти, що необхідно кожному здобувачу вищої освіти необхіден зворотний зв'язок та опитування. Тільки чуйно прислухаючись до потреб молоді, яка навчається, викладачі зможуть створити приголомшливий досвід навчання [6]. А висококваліфікована, навчена професорсько-викладацька команда будь якого закладу вищої освіти при умілому запровадженні в освітній процес особистісно-орієнтованого підходу зробить освітній процес успішним.

У деяких закладах вищої освіти інноваційне середовище ще не розвинене, тобто певної морально-психологічної обстановки, націленої на педагогічну творчість та підкріпленої комплексом заходів організаційного, методичного, психологічного характеру, яка б забезпечувала введення інновацій у навчальний процес немає або знаходиться на початковому рівні.

Внаслідок цього, як змога швидше, необхідно змінювати освітню парадигму закладу вищої освіти або суттєво її перетворити. Необхідність такої зміни обумовлена основним протиріччям сучасної системи освіти та якістю знань для навчання висококваліфікованих, конкурентоспроможних фахівців майбутнього.

Таким чином, необхідність запровадження у широку педагогічну діяльність особистісно-орієнтованого підходу значно зростає. Він є і буде ключовим психолого-педагогічним принципом організації освітнього процесу в закладах вищої освіти. Сьогодні особистісно-орієнтований підхід визнаний як пріоритетний для всіх форм сучасної освітньої системи. Це означає, що у центрі навчання перебуває якість здобуття знань, а не викладання, пізнавальна діяльність здобувача вищої освіти, врахування при здобутті освіти інтересів та індивідуальних здібностей тих, хто навчається.

Використані джерела:

1. Batsurovska, I. V., Dotsenko, N. A., Gorbenko, O. A., Haleeva, A. P., &

Kurepin, V. M. (2024). Online control of educational results of the unit “Electricity” in the conditions of blended learning. *Journal of Physics: Conference Series*, 2871(1), 012013. <https://doi.org/10.1088/1742-6596/2871/1/012013>.

2. Lotareva D., Didnyak A. Innovative tools of modern learning: using master classes and training in the educational process for achieving communicative competences // *Język i kultura ukraińska we współczesnej humanistycznej przestrzeni czasowej: aspekty komunikacji międzyjęzykowej i kształtowanie kompetencji komunikacyjnych współczesnego specjalisty : zbiór materiałów międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji internetowej 21 lutego 2024 r. = Українська мова та культура в сучасному гуманітарному часопросторі: аспекти міжмовної комунікації та формування комунікативної компетентності сучасного фахівця : матеріали міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Ломжа – Ірпінь, 21 лютого 2024 р.). Ірпінь : Державний податковий університет, 2024. Ірпінь : Державний податковий університет ; Ломжа : MANS w Łomży, 2024. С. 242-251. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/17424>.*

3. Dotsenko N., & Kurepin V. (2024). Online learning tools as an instrument for digital transformation of engineering education. *Traditions and new scientific strategies in the context of global transformation of society*. Baltija Publishing, 2, 53-94. <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-406-1-20>.

4. Лотарєва Д. В. Використання хмарних технологій у віртуальному середовищі освітнього процесу закладів вищої освіти. Цифрові інновації та соціальні трансформації в освіті та професійному середовищі : матеріали IV міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 28 листопада 2024 р.). Ч. 2. Київ : АПСВТ, 2024. С. 90-97. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/19658>.

5. Іваненко В. С. Національно-патріотичне виховання молоді як складова побудови незалежної держави. Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих учених, курсантів та студентів : тези доп. Всеукр.наук.-

практ. конф. (м. Вінниця, 17 травн. 2023 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внут. справ, Наук. парк «Наука та безпека». Вінниця : ХНУВС 2023. С. 239-242. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/14176>.

6. Бацуровська І. В., Курепін В. М. Використання цифрових технологій у спеціальній та інклюзивній освіті: теоретичні основи та практичні підходи в професійній підготовці фахівців. Development trends in special and inclusive education in the context of the European dimension: theory and practice : scientific monograph. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2024. С. 22-44. DOI:<https://doi.org/10.30525/978-9934-26-457-3-2>.